Interview with Ievhenia Svidruk, Nadworna (IF_Nad_09_012), Part I

Ievhenia Petrivna Svidruk**Name:**

IF_Nad_09_012**Code:**

1925**Born:**

Female**Gender:**

Ukrainian**Nationality:**

Housewife**Profession:**

In Nadworna since 1946**Migration:**

78:15**Length:**

Transcription:

20/08/2009. Надвірна Івано-Франківська область.

Повторне інтерв'ю з Свидрук Євгенією Петрівною, 1925 г.р., с. Отиня Коломійського р-ну Івано-Франківської області. З 1946 року мешкає у Надвірній. Відеозапис.Леонова Андрія. Інтерв'ю беруть Белова О.В., Величко Т.В. Тривалість - 1 година 18 хвилин.

ОБ - Белова О.В.

ЄС - Свидрук Є.П.

ТВ - Величко Т.В.

АЛ - Леонов А.

Транскрипт - Величко Т.В.

00:00:00 Йде установка апаратури для відеозйомки. З Є.П. правнук. Має три доньки та сім онуків.

00:00:46-9

ОБ: Пані Євгенія! Ми хотім еще раз попросить вас рассказать, как евреи молились, что на себя одевали.

ЄС: Вони молилися... Вони мали, називалося.., на такім поясі було "пріказанія" ми казали. То

були такі пріказанія. То він був такий квадратик. Не пам'ято□вую, чи він квадратовий, чи він продовгуватий. То вони вдівали на голову, так. А потом у них були такіє шарфи, такі великі, знаєте, такі пів простині. Довгі, такі полосаті, білі з чорним. Такі полосаті з чорним. такі широкі, рукава так. І вони одєвали на голову. І тут, під бородою, тримали собі або так пускали, А такі широкі були, шо тут назаді аж так *показує рукою до щіколоток).*і воно аж так сягало (знаєте чуть до колен був таких. І вони так молилися, вони так стояли, і вот так . Так вони молилися, спокійно. Але *(нахиляється уперед декілька разів, наспівує)*молилися знаєте, вчора євреї були.

00:02:04

У нас тут вчора були к вечору.

ОБ: Були вчора євреї?

ЄС: Так, к вечору були. двоє таксі приїжджали. Двоє, равін був і ще (?), якийсь з ним.

ОБ: А они откуда приехали? Ну, наши или из заграницы?

ЄС: С заграніци, с заграніци. Вони мають на Закарпатью у Мукачеві.., вони переїзджають граніцу, і зразу там є в них знаєте, вони мають такі чекають на них і спеціально їх возять бусіками, тими великими автобусами. Вони нараз приїжджають такі великі, вродє поверхові такі, великі, загранічні. У нас тут не ходять такі автобуси. ОБ: І вони приезжали тоже молилися там?

ЄС: Молилися. ну то молилися ... один рабін був, один то... То ми пришли, то вже фонарики *(Ключи від* брали, бо то вже вечер був. То вже з фонариком прийшов то дверь їм відтворив. *.кладбища у зятя ЄС)*

00:03:01

То вони вже там молилися.

ОБ: А вообще ночью на кладбище можно ходить?

ЄС: Дванадцята, перша, трета, люба - вони с фонариками з такими, знаєте, мацними. І світять собі, і дехто їде, дехто стане собі дорогою, бо так недалеко, тай на дорозі станут так в рядочок, або в два ряди. І моляться так собі ...

ОБ: А вот Вы вчера показали как они молятся, вот как они напевают. Напойте еще раз,).*(ЄС сміється*пожалуйста, как вы помните.

). Вот так співають. Ну, може, голосніше. Хто як може.*(наспівує* 00:03:38-00:03:49

ОБ: А только мужчины приезжают молиться?

ЄС: Мужчины ... Приезжают і женщины. Бо котрий равін женатий, то він приїжджає з дітьми, жінку з дітьми. Но жінки на дорозі стоят, нікуда не йдуть. То так і колись було, шо жінки в них так, знаєте, счіталося, що жінці заказано йти до молитовні. Но були такі дні, шо жінки ходили, але переважно самі євреї з дітьми.., з хлопчиками. З хлопцям великими, старими, то всьо мущини. А жінки мало.

ОБ: До божниці не ходили?

ЄС: Мало, дуже мало. Колись були такі дні, шо жінки йшли, і так по одній стороні в куточку стояли. І то старші, молоді не йшли.

00:04:45

ТВ: Який то був день? Пора року? Не пам'ятаєте, коли жінки йшли на цей..?

ЄС: Знаєте, я така мала була, шо я не пам'ятаю.

ОБ: А когда молились, не помните, на руку ничего не наматывали?

ЄС: Нє-нєнє, оце только на чоло, і так вони так поклонялися-поклонялися. От так, як тепер, я колись бачила у Ізраїлі вони там коло стіни моляться. Показано у кіно. Отак вони і молялилися колись так.

00:05:14 Лише вони оце вони вдягали свої шалики такі, шарфи такі великі. ОБ: Вы вчера так интересно рассказывали, что евреи - избранный народ, и вот от Адама и Евы евреи пошли. ЄС: Від Господа Бога єврейський народ вибраний народ був. Вони дуже були гарні, дуже такі ну високі мущини, кучеряві. Вони вже тепер переродили, але колись вони були дуже гарні такі, знаєте, така гарна раса дуже була.

00:05:54

ОБ: А чого вони переродили? ЄС: Ну, знаєте, на них упало таке прокляття, так як ми, християнє, узнаєм. Вони дуже по світі розійшлись, їх в неволю брали єгіптяне. То вони було пріказано, ще коли Авраам в їх був самий старший священик. В них були такі божниці, як то *нерозбірливо, так як* святині називалися. Великі у них там будували. Ну то було таке місце ( ), шо туда називалося Святая святих, шо туда ніхто не йшов, *заглушає крик онука інформанта* лише йшов один священик. Самий головний туда ішов. І на ту памятку вони кожного року на Новий рік запалювали світло. І світло само загоралося. Так само і тепер перед Рождеством, перед Різдвом, але то на римо-католицьке, знаєте, на 24 грудня йдуть туда. І священик, самий найстарший, римо-католицький, йде туда і всі моляться у святині.

00:07:07

І у нас йдуть і жінки, і мущини, всі моляться на колінах і чекають, аби світло само загорілося. Лямпа стоїть така чи свічка, я так забула може.

ОБ: Это католики так моляться?

ЄС: Да. І світло само загорається. І вони беруть то світло, і развозят по цілім світи. Кожний, хто у літак, хто у лампадку, беруть. І у нас ідуть до церкви, коли світ, світло привозять з Єрусалиму. І люди кожний бере собі до дому то світло. ОБ: Это на Рождество? ЄС: Так, так. ОБ: Не на Пасху? ЄС: Нє-нє. ОБ: На Рождество? ЄС: На Рождество. ОБ: А у эвреев значит тоже был праздник, когда само свитло загоралось? 00:07:54

ЄС: Так-так. То се наша віра від них, бо в них сам Авраам, Моїсей , бо всі були під римо... Римська держава була дуже велика. І їх забрали. Знаєте, колись були раби, і їх забрали у раби. І вони були дуже довго рабами у єгиптян. Вони дуже бідували, з них знущалися. Їм діти не позволяли багато мати, топити. Навіть святий Йосип їхній ще тодішній, сестра жаліла його втопити, поставила в кошик. Такий всмолила кошик і поставила на воду. А царська дочка купалася і уздріла, що такий гарний хлопчик пливе. І вона ту дитину забрала. І ту виховала. То сей святий Йосип визволив їх з тої неволі. І коли був голод, той цар вибрав його за найстаршого

00:08:53

Він пріповів йому, що сімь років буде дуже урожай. Потом сімь років земля не буде родити. І він його вибрал за старшого від продуктів. То вони будували такі ломбарди, ізбити туда ховали. То туда їздили позбіж'ю всі, то він давав туда, де дуже голодували. Хто мав гроші, то ще куповував, а кому... Ну от я не знаю, як то роздавали.

ОБ: Так це Іосиф, да? А вот по пустинє кто євреєв воділ? Вот ви вчера говорили. что они ходили.

ЄС: Моісєй.

ОБ: І сколько оні ходілі там?

ЄС: Сімь років йшли. Сімь років йшли до тої землі обіцяної. Но вони йшли со скотом, ну всьо своє... Вони мали там верблюдів, то на верблюдів грузили, то. Ну а по дорозі їх дуже багато йшло, знаєте. І одні йшли зневірялися, води не було. А він казав: "Господи, шо я маю робити?". Господь каже: "Ударь по скалу, і вода зараз тут піде". І він удал в скалу, а всі, де котрі, знаєте, зневірялися і казали, шо не буде води. Так уздріли воду, то ето... Ну, потому на них ето...

00:10:27

Ходив часто на гору молитися до Бога. І він діставав казівку, як йому йти, шо далі робити. Невстім він вернув, а вони налепили собі божків, і вже божкам поклонялися, знаєте, як погані.

ОБ: А з чого божків налепили?

ЄС: Ну, налепили з глини, з чого могли. Позабивали їх, понарозмальовували їх, найгоршки і на них то, шо Бог, і уже клали, і йому поклонялися, вогнища палили, бо ше колись жертви приносили.

ОБ: Євреям так нєльзя?

ЄС: Нє, то поганьство. То це погані так робили. А вони мали в Господа Бога вірити. 00:11:08

ОБ: А что оні єлі там, в етой пустинє.

ЄС: Кождий ранок їм падала манна з неба. То кажуть, та манна, шо вони в Єрусалімє ту святиню ховають у такій урночці. То це така крупа.

ОБ: До сіх пор ховають? ЄС: Тримають, та манна стоїть на вспомін у Єрусалімє. Вона стоїть у *(Разом намагаємось вгомонити онука респондентки)*такій урні, бо вони тримають отак.

00:11:58

ОБ: Значіть манна їм з неба падала...

ЄС: З неба, кождий ранок, вони виходили досвіта, до схода сонця, і манна падала. Так їм... вони... не знаю простиралі шось, знаєте, шось вони, або просто манну ту руками збирали і їли. З того хліб вони робили. То була їх їда.

ОБ: А мацу оні пеклі, как ви казали вчера. ЄС: Там то не пише. То вони мацу вони печуть на свій Великдень, ту мацу. Отакі на воді коржики, місять так, і їх розтачюють. Отакі або такі квадратові, або є круглі такі коржики, але тоненькі-тоненькі коржики, знаєте. То їх печуть на плиті. Колись плита була, то вони печуть їх на плиті.

00:12:50

ОБ: А вот в пустинє, Ви говорілі, хлєб із манни пєклі, а на чом?

ЄС: А вони каміння поставить, вони лисття мали, і в лисття завивали то, і клали на утой попіл, золу ту, і накривали. Воно спікло і мали хліб.

ОБ: А вот хочу спросіть про разниє народи. Єслі от Адама і Єви, вот ви говоритє, євреї проїзошлі, то откуда другіє народи?

ЄС: Усі народи ... було багато тисячолітів, чотири тисячі років було до приходу Ісуса Христа. Значіть чотири тисячі років чекали на прихід Ісуса Христа. Значіть народи розійшлися, євреї

лишилися самими вірними Господу Богу, шо вони не відходили від віри. А ті, шо пішли як у Індії, як у Америці, як у то, то не було такої єдності, аби чимось діставати, аби їх учити тої віри. А вони дуже були євреї, знаєте, вища раса. Вони считали, що вони до Господа Бога найближче, той вони іздавали так народ, шо вони до себе горнули, як християне тепер всі народи можуть бути. А в них нє. Вони були самі такі вибрані. Вибраній нарід.

00:14:10

ОБ: А откуда тогда появілісь вот украінци, там полякі, нємци?

ЄС: Ну то вже, знаєте, роками, роками, вікамиуже ото у нас кажуть появила Чехія, Русь і поляки, шо перший цар був П'єр, Пастх П'єрх. Він мав трьох синів. І сказав: "Ти йди на полудне, ти йди на схід, а ти йди далі туди на захід". І назвав їх Лєх, Чех і Рус. І через то є се. А то вже шо білоруси, шо ті, то це посталися, самі зачелися. ОБ: Так получається, что в прінціпє, всє люді от єврєєв проізошлі, раз Адам і Єва..? ЄС: Від Адама і Єви всі люди, але ще кождий собі пішов знаєте, там собі чорні родили, через то, що вони у тій жарі чорнили, загорали з тої праці, з того труда, то вони чорні, то такі. але всі вони від Адама і Єви.

00:15:17

ОБ: А от у Адама і Єви діти були?

ЄС: Були-були. Значіть зразу зачілися діти родити, і зачілися множити, і одні з другими жили діти. Так у них не було коли дитина одна за другою, одна за другу...

ОБ: А как іх звали етіх дєтєй Адама і Єви.

ЄС: Ну я не можу вам сказати. Хіба у Біблії я маю, треба Вам.

ОБ: Ну что братья там убілі одін другого?

С: А то вже другий син, шо добув Богову довіру, то син дальшого покоління.

ОБ: Так ето нє син Адама і Єви?

ЄС: Нє-нє, то вже дальшого покоління. То був Ісак, Нобель і Ісак. Такі вже. Знаю, шо Ісака. То той хотів брат Ісака вбити. Бо він запалив вогнище Богові на одвіру, і так щиро молився. Той був дуже правідний. І його вогнище йшов дим до гори, значіть, що Господь Бог його офіру ту приймає, шо він то. І там клали голубку, голуба на офіру. Ну такі багачі палили, більше. Таке теля могли класти, якусь зверину на офіру, то така була жертва. Так колись було до Ісуса Христа. І він як уздрів, шо... а того дим стелить. Так той уздрів, шо до нього йде той, а він пішов взів ніж і того вбив. Думає, тебе не буде, а моя фіра буде йти догори.

00:16:53

ОБ: Так Бог чью офіру взял, того кого убілі?

ЄС: Так, так.

ОБ: А он пріньос нє тварин всяких, а что-то другоє. Ілі оні прінєслі одінаковую..?

ЄС: Однакову принесли офіру, а нє, то навіть просто палили вогонь. Вогонь палили, і дим йшов на небо і туди вони молились. Це, знаєте, така у них була жертва. Вони молили. Один йшов до неба, значіть господь Бог приймав їх молитву. А котра стелилася по землі, то не була щира молитва. Бо треба молитву мати від сердця. 00:17:29

ОБ: А нє слишалі історію, что євреї в стариє врємєна какую-то башню строїлі. ЄС: Так, строїли. То цар був такий дуже Соломон, ще перший їх. То він хотів таку башню високу построїти. І строїли, таку вже дуже високу построїли далеко. А потом Господь Бог їх розум помут, в, тих

інжене..., як на той час будівничих, і вони зачилися сперичати і значіть не можна було будувати таку вежку. Вона колись могла упасти. І колись людей могла того... І вони дуже високу побудували вежу. Рахуйте, шо не було ні тракторів, нічого. І вони так мурувалі, шо не було заводів цементу. Но вони мали такі спеціальні то всьо, шо вони дуже велику вежу , вдолину вона була широка, а вгору все вужча, вужча. А потом і такі зробили дробини, шнурів з льяну. І вони по тих лізли і то каміння, цегли не було, то ці каміння вони догори таскали раби. А Господь Бог уздрів, шо така страшна офіра йде, шо люди падут, убиваються. І він їм розум так, шо вони не знали, шо далі робить. І так та вежа стояла, дуже довгі роки стояла. І землетрус був чи шо, і так шо вона ...

00:18:52

ОБ: А с етімі людьмі что стало, к нім розум вєрнувся потом?

ЄС: Нє, вернули. То просто вони не знали, як далі строїть. Бо вже так високо було, шо вони не знали, шо за ту дістати. І як вже як то робити. Один казав так, другий так. І все припинилось.

ОБ: А вот еще била історія про потоп. За что Бог послал потоп? ЄС: За самій гріх. Потоп Господь Бог послав тому, що люди відвернулися від Бога. І був один правєдний Ной був. І він сказав йому будувати корабіль. Він будував той корабіль чотириста років. І тоді люди дуже довго жили. Ми уже попотопні люди. А то до потопу. То ми вже так би від Ноя ідемо.

00:19:54

Сказав всьо брати по двоє: голубів. Ну всьо-всьо, шо на земней є корова і бика, і коня і то, ну всьо, шо є на землє, по дві штуки він бров. Дуже корабль був великий, шо всьо вміщалось. І єди їм треба було взяти чуть не на рік. Ну то він всьо. То ті усі і свої діти, вони всі були побожні, невістки, сини. Їх було багато. І він то всьо на корабль. І дощ падав сорок днів, і сорок діб. І затопив всьо. Лишинь той корабль один. То вже по сорок днях, тій час прийшов. *(на декілька* Там не було не вікна, нічого, не дверів. То все так замуровано було, що не дай Бог *секунд онук відвертає увагу респондентки).*

00:20:53

І він пустив голубку, вона пропала. Голуба пустив, голуб пропав. Значіть що не мав де сісти, бо ще була вода. Він прочековував якийсь час, знов випустив голубку. Голубка принесла йому в дзьобку принесла йому гілку. І тоді вони спинилися, вже вода їх ні... Вони спинилися на якімось пагорбі. І тоді вже всіх повипусков, всі повіходили. То було то вже присохло, шо вони... ОБ: А цей корабль десь залишився?

(нрзб). ЄС: Нє...

ОБ: Не там, де євреї жили?

ЄС: Ну то там... де він спинився, того не знаю...

00:21:48

ОБ: А от ще ми хотіли спросіть вчера про ряжених, когда в євреєв ряділісь вот на свята, на Різдво.

ЄС: То у нас, а в євреїв - нє. У нас на Різдво Святий вечір. Вбираються колядники, називаються геро□ди. То є мужчіни, є Цар з короною, а коло нього ну ото пять-шість хлопців тоже з Надівають ту, звєзда або хрест з таким знаєте *(постійно лає собака, погано чути).* короною золотом, знаєте, таким о блискучим. Таке всьо убрано, і сорочки білі вишивані або просто білі Вони *(Сміється).*сорочки. Нр там перед цим треба вдіти, але батькова сорочка бо вона велика. вбирали батькову сорочку, а колись сорочки мали довгі, по коліно., то вони вбирали сорочки такі, могли ще білі кожушки наверх вбирати, але білим наверх. То пастушки. То вже були *(на фоні розмови чути крики* пастушки. Вони так були вбрані, але без коронів, шоб те мали

. 00:23:27*онука респондентки)*

ОБ: А ще які ролі були? Жид був?

ЄС: Був Жид. Жида мав шапку таку міг мати каракулєву. Ні, не каракулеву, баранко□ву, з барашки. Але така стара мусила бути. Стара, портряпана така, знаєте, так на бік її звертав. Вона була така висока, і так на бік її звертав. То Жиди були в ото вбрані, і такі плащі чорні, чорний плащ. А там вже що було, хлопчики шоб тут вбирати, знаєте, в чоботах були, чи в черевичках.

ОБ: А такі чулочки бєлиє, как у євреєв не одєвалі?

ЄС: Не одівали, бо то зима, то холодно. Не раз було шо 30 градусів морозу. то добре одівалися, хто в сапогах, в черевиках, хто в валянках.

00:24:26

ТВ: А він горбатий був?

ЄС: А Жид ну що нібудь, навіть мішок брали, шоб горб тув тут в нього, плечі. І тут підперізувався шнурком таким. І торбу мав обов'язково, мішок або торбу таку. переважно мешки давали, бо не було такого, як тепер, то с торбами ходили, а 00:24:54

ОБ: А почєму горбатий должен бить?

ЄС: Ну вот так знаєте мусили собі карикатуру робить.

ОБ: А вот ліцо раскрашівалі как-то?

ЄС: Мазали. В чулку вбирали, в панчоху.

ОБ: Как?

ЄС: так, в панчоху вберуть, а тут розріз на очі, і на ніс, і на писок, і в панчоху вберуть. Яка було, в таку вберуть.

ТВ: А волосся ховали під шапку чи ні?

ЄС: Волосся не можна було, панчоха була. Колись хлопчиків стригли от так от, то не було то хлопці би мали довге волосся. То це знаєте було таке противне, шо хлопці мали бо такі стрижені, культурно. Не було жадних таких косічків, як тепер.

ОБ: А борода була у етого ряженого?

ЄС: Да, Жид обов'язково бороду мов повісмо то лльняне. На шнурке тут привязували, і за вуха так привязували, то вже борода, і так вуса ще.

)?*(показує на пейси* ОБ: А вот еті не привязували

ЄС: Нє, нє. ну ето уже дуже треба було, знаєте...

00:25:58

ТВ: А з ним, з Жидом, була, Ви казали...

ЄС: Сура.

ТВ: От про неї розкажіть?

ЄС: Ну вона тоже убирали її в якусь таку широку... У когось брали такі ... плаття такі. але однокольоровий, такий чорний, корічневий чи яке. Вона тоже підперезалася, хустину зав'язали під тоже в тій мастці панчосі на лиці. А тут помальовано червоним знаєте, ще *Прийшов молодший зять респондентки. Вона просить його* наверху помальоване буряком. ( ).*взяти онука Юру*

00:26:43

ТВ: І шо вони робили? яка була роль Сури та Жида?

ЄС: Ну, яка роль. Ті героди колядували. То був Ангел, ще був Ірод. І кождий віступов від свого, той шо має. Ірод, шо Ісуса Христа треба вбити. А той солдат мов йти.... У них всіх вірші свої. А ті героди всі, то колядували. Коляду виколядут, повіншують і тоді сценку таку, знаєте, малу ото. А Жид: Я там був, я там вигів, я ходив, я з вами був, але мені шелеп-телеп, жінці на панчоськи, дітям на черевички". То вже йому жидові кидали хто, що, гроші кидали, переважно то печиво кидали всякі були, рогалочки, булочки, то кидали. Він нараз мешок такий набре, ледве несе. ну але і гроші кидали. 00:27:32

).*сміються*А Сура собі шелеп-телеп бігала, шо їй треба, бо діти має, то ...(

ТВ: А слова Сури памятаете? Шо вона там...

ЄС: Ну там нічого вона так не казала, ну просто ходила, обіймала. А той Жид ходив всіх дівчат кого увіде, обіймав, так знаєте, зачепив тут, то то. Жінки піщали, діти кричили, тікали від них). Бо їм вже було... То Сура, Сура то мушчін обнімала, хлопчиков то. То хлопці вже *сміється*(були чотирнадцять, п'ятнадцять було то перебирались в уті.

ТВ: В Суру хлопець переодягався? ЄС: Переважно хлопці, дівчата - нє, дівчата не йшли . ні колядували. То всьо хлопці. Перебиралися так само на Маланкі, то всьо хлопці робили.

00:28:30

ТВ: А от Ви казали, шо не добре коли жінка приходить на певні свята? ЄС: Так, недобре на Святий вечір аби жінка прийшла, бо колись жінка считалась нечиста, знаєте. Шо мушчіни могли йти, а жінка не могла йти до хати. І так у нас так всьо лишило. Так само головне на Уведенії, Уведенії той день не йдуть жінки, на Святий вечір і Новій рік.

ЄС: А якщо прийде першим чоловік, але Жид?

ЄС: О-о, ще добре Жид.

ТВ: Чому?

ЄС: Бо то перша наша віра, то Жид то й навіть добре. Ніхто... Мушчина, а любий би прийшов, аби прийшов чорний, якій би не був. Жид прийшов, то має в хаті поменшува□ти: "Здоровям, щастям вас".

00:29:26

І жиди приходили нараз шось треба. Бо вони дуже ходили по бутил□. Бували дуже такі, шо у кого вже теля корова має, вони жид тут. Вже вони мали кокурентів, їх багато. Кождий шов).*Звертається до зятя Колі, щоб взяв онука, який нам заважав*собі скорше купив би дешевше. (

00:30:07

ТВ: Ви ще про Маланку казали.

ЄС: Так, Новій рік наш, чотирнадцятого, вечір, тринадцятого на чотирнадцяте січня. Бо чотирнадцятого січня наш Новий рік по-старому. То колись від Греції було. Віра наша пішла, бо

був папа римський. Вони не погодилися з папой римським. А що зробило? Багатство! Знаєте, всі дуже греки були богаті. Візантія називалося. То з Візантії наша віра. І наш Володимир і Ольга поїхали туда, їм дуже се подобовся обряд. І вони прийняли там хрещення і віру. То навіть візантійський той князь хотів сю нашу Ольгу оженити. А она була така хитра і каже: "Я хочуся вихрестити, а ти будеш моїм хресним батьком". ЇЇ чоловік загинув на во□йні, вона не хотіла нікого. Так його любила, шо вона не хотіла нікого.

00:31:17-0 І вона дуже гарна була. Він хотів з нею оженити. А вона каже: "Ти будеш моїм хресним батьком". А він не поняв. Каже: "Добре, я буду твоїм хресним батьком". То він її тримав, бо треба була матір тримала, і батько хрещений. То вони її ухрестили. А потом він каже: "А тепер будемо женити". А вона каже: "Ну а як?! В законі як? Хресний батько можетесь женитись по хрестницу!?". А він тоді взявся за голову. Вона така була дуже.

00:31:56

ОБ: А вот еті всє історії ви откуда знаєте? Ето в школє учілі?

ЄС: В школі всьо учили. В школі. Я ходила сімь класів і в школі всю історію. Релігія у нас була. І се всьо. То я се зі школи.

ОБ: А школа була польская ілі украінская?

ЄС: Разом було: польська, єврейська і українська.

ОБ: Нєт, ну а на каком язикє Вам предмети преподавалі?

ЄС: Переважно на польському. Але й більше по-українски говорили, бо діти не розуміли, томусь по українски. Тепер костьол є, правітьці, і правітьці по польськи і зараз тут же переводют по українськи. Бо то поляки є, а они не увміють слова по польськи сказати. Вони просто всі щитають по матері, шо вони римокатоліки. 00:32:47

ТВ: А от Ви нам ще про єврейські свята розповідали, про Гамана.

ЄС: Гамана. Ну я не скажу, коли то було Гамана. Гамана, шо перебирали на таких Гаманів. Як вам сказать, такий бдертий, підперезаний ото. Шапки такі вбирали, малювалися, різні такі штуки показували. То вже і наші хлопці ходили тії з ними. То вони їм давали гроші за то, шо вони на Гаманів всі перебирали.

00:33:37 *(Забирають онука у хату. Потім пересаджуємо ЄС у затінок).*00:33:13-00:33:37

ОБ: А вот Ви казали, что із карманов что-то вот они...

ЄС: А, то був Новий рік у них восені. Осенью, я не пам'ятою вже трошки холодно вже було, як у них був Новий рік. Тоди йшли перед Новим роком на містки, де мосточок є на через річку. І з карманів всьо висипали нажість там якійсь копійки були. Ну таке смиття, шось носять. Вони вичищували гріхи свої. Але мушчини, жінки - нє. Ізми свої гріхи, очищувалися.

ОБ: Ето на Новий год?

ЄС: Перед Новим роком.

00:34:19

ОБ: А у них нє такой Новий год..?

ЄС: Нє, десь так осенью, я так не...Відела я се, бо на раз зі школи йшли, бо вони в любий час стоять собі на мостику і свої гріхи туда витрясовуот. Але тоді я ше була...

00:34:37

ЄС: Кучки, то було осінью. Знаю через те, що як кукурузи ламали, а то, ні чім вони растуть, кукурузи, називається кукурузо□віна. То вони брали, як не мали свого, то брали у людей, і робили такі чтирі стовпчики, так ладки отакі от, і так стіни робили навколо. І там такі двері лишили собі, шоб вони могли зайти. І навєрх одівали стріху, шоб оно... С одної сторони кидали, с другої. Так-так, шо дощик падав, то не промоков. То стіков потім. І вони там собі стелили солому, і там вони сиділи. То було два дні, то в тих кучах вони сиділи. Там і їли, і там і молились. То не раз троха бувало як дощ дуже падав. Бо переважно, вони казали, що Кучки - то значить дощ буде. То жидівськи кучки - то буде дощ. Ну на раз не було дощу. Так бувало, шо не був. А на раз такі дощі, вони всьо одно сидять. Вже дітей не беруть, але мужчини обов'язково там сиділи, як день, так і ноч. І дуже постили в ті дні.

00:35:59

ТВ: А чому постували в ті дні?

ЄС: Ну, вони мали свою релігію. Вони постували, вони все чекали, шо то ше має Месія їх прийти. Вони не повірили, шо Ісус Христос, то є той Месія обіцяний. А вони чекали Місію другу. Вони чекали другого Месію, бо вони казали, шо той Месія як прийде, то їх возвелщить на весь мір, шо вони будут над всіми народами вони будут найвищі. І вони будут добре жити, шо то вони...

00:36:37

ОБ: То оні до сіх пор, получається, місію своєго ждут? ЄС: Так-так. Вони до сіх пор чекають, шо Месія ше не прийшов. ОБ: А когда он прійдет? ЄС: Він не прийде, бо вже Ісус Христос при ето...

00:36:50

ОБ: Ви еще вчера інтєрєсно рассказивалі про єврейскіє похорони, про чєрєпкі.

ЄС: Ну жид як помер, чи жидівка, чи то хто помер, то його клали коло порога, так як входите, то так де було місце, чи наліво, чи направо, то по престінку стілили якійсь... Ну шось стелили, я не памятаю, що. Бо я приходила. Можна було се йти дивити. А ми діти йшли зі школи, то кажуть: "Жид той вмер, той Мошко або якийсь той". І ми йшли се в дверь. не раз бачили, шо лежить, але накритий. Але не раз ми бачили, як вони ті черепки. Ото колись були такі глиняні глечики, то молоко в них вливали хазяйки, то не раз так по парканах складали, аби вони так на сонці висихали. Навіть коли в них пряжили молоко у тих горшках, варили їсти в печок. І се саме і євреї млаи такі горщики.

00:37:55

Вони той горщик били, і клали на очі, на пісок, і на вуха, як руки стояли, то так на руках, і так на ногах. І туди його так завивали в такий дувгий, укутували його таким тим. І так його клали на такі носілки. Носілки були такі, шо можна було класти їх, шо вони стояли. І вони клали на носілки, і чотири брали, і скоро бігли. А за ним нанімали таких бідніших. Такі були спеціальні. Вони цим жили, шо вони ходили плакати. То їх називали пла□чки.

.ЄС знов просить зятя забрати онука 00:38:38-00:38:50

ТВ: І шо ці плачки робили?

). І так се *Наспівує*ЄС: Бігли за похорон, як ті бігли, вони за ними бігли і "Вай-вай-вай-вай" (було їх таке ва□йканьє. Плакали так, знаєте. Вони щось забодили так: "А-а-а-а-а".

00:39:12

ОБ: Єврейскіє плачки?

ЄС: : Ага-ага. То бідні брали одну-дві. А багаті - то було 4-5. Так багато їх бігло у таких платтях чорних повдівані. І бігли, і плакали. А жінки вже йшли, як мушчина, то жінки йшли сзаді, і до воріт. Під ворітами плакали, якщо чоловік умер, або дитина, або що. То жінки, мами, дочки, то вже під брамою поплачуть і підуть. А мушчини йшли там закопувоть.

00:39:48

ОБ: На кладбіщє жєнщіни не ходілі?

ЄС: Нє-нє. Може в такі дні ходили, то ми вже там то. Але нам дітям було інтересно як ховали. То був такий мурований паркан цегляний, так була така зверха, знаєте, такий дашок, так. А я, дворідні братьї мої, то ми йшли до своєї бабці. А то близько так. І он похорон йде. Ми уже біжимо, похорон. Вони мене підсадят на той мур, бо я не вилєзу сама. Вони мене підсадят, хлопці, дивимось-дивимось. А то на раз тако, то вже ховають. То так як гріб був викопаний, то так, знаєте, аби лицем до сходу сонцю. І так його, як він був завітий, то так ногі рівно, то в ту нішу його клали. І так він і засипали.

00:40:42

ОБ: Так он там лєжал?

ЄС: Нєт, сідячи, сідячі. то так ногі рівно, а він так... Там робили такій, знаєте, шоб він там не падав, такі углибленні робив, і там його туда.

ОБ: А не бивало такого, что єврейський похорон їде, і вдруг колокол звоніт? ЄС: То далеко. Се не було так. Вони мали свій час перед вечором, або раненько. Так шо вони у свята наші не ховали. Лишинь ховали в такій день. Як ми до школи ходили, то я ся памятаю. І того не було. І колокол дзвонить, а вони собі ходили, вони собі сего. Ми не робили, шо в них шось там співають чи моляться в своїй божниці, чи ідуть на якісь там свої збори. То се ніхто не звертов уваги. Українці собі йшли, поляки йшли, але ніхто.

00:41:42

ТВ: А чому до сходу сонця лицем ховали?

ЄС: До сходу сонця тому, шо усі надіються, шо як буде конець світа, шо Ісус Хрситос буде йти зі сходу сонця покалється людям, так шо ті, шо лежалі в гробі. Так і у нас ховають до сходу сонця ліцем було.

ТВ: Але Вм казали, що євреї не прийняли Христа.

ЄС: Ну не прийняли, але ми то від них походимо. Наша віра від них. То у нас Старий Закон, тоді всьо єврейська віра. Старій Заповіт і Новій Заповіт. Новій Заповіт від Ісуса Христа, а Старий - до Ісуса Христа.

00:42:28

ОБ: А вот на кладбіщє ми вчєра походілі, посмотрєлі. Что там на камнях нарісовано? ЄС: Молітви їх, молітви їх. Вони мали свою, ну як то сказати, такі герби. Той - Лєв. А то ще були такі, ну як вам сказати. Ето колись пани казали, графи, то вже такі. І се були богачі. Вони мали свої родинний.

ОБ: А, ето - родинний герб там. ЄС: Так-так, родинний герб. А ще до якої церкви вони тої божниці. Та мала свой герб, та мала свой герб і вони на тім викоб... І яку молитву ще, то до тої молитви там звір. Там лев був, а там ще шось. То були такі різні. Але переважно лєв.

00:43:18

ОБ: Льви, ас був Кучера хто єще єсть? Ми ж нє всьо відєлі. ЄС: Знаєте, я давно була. ОБ: А Ви рассказивалі, что Ви ходілі туда. ЄС: Я ходила, але ходила... Я вже двадцять років корови не маю, тридцять пять років я без чоловіка. Ну то се як чоловік був, то ми тримали корови, то ми пасли там. То я памятаю. Я вже старая. Якшо підти можна звідси з тої сторони, бо я вам не раділа б ходити по тім. Бо там ніхто не косить пару рік, і там же завелися ... То ми се боїмо. Ми дітей не пускаємо. Є то вужів, то - не страшно. Вони не кусают. Але би гадюка не натрапить. Бо казали, шо вивели й гадюки, а через то, у нас не було колись, а через то, шо у нас дуже повені були, і з гори вода їх тут попринесила. Той рік вона зайшла, а в нас собака гукає.А внучка взяла, тай впустила. А він її там притєснув, і то була вона. Бо вона мала такий, знаєте, такі полоски. Але він вже так її замучив там, шо зять взяув відро і виніс, бо внас кажуть, шо не можна бити. Кажуть: "Іди! Я тобі нічого не роблю, а ти - мені нічого. Ти собі іди". Як її стрините: "Іди собі!". Станьте і не рушайтеся.

00:44:49

ОБ: Ето вужа ілі любого? ЄС: Вуж не страшний. Вуж не кусає. То вуж можете і в руки брати. то він не то. Але гадюка.

00:44:58

ОБ: А не казали, чому у вужа такі отмєтінки?

ЄС: Бо він отмечений, аби ето...

ОБ: За что отмєчєний?

(ОБ розпитує про птахів. ЄС каже, що удодів у них мало. А от коли сова ЄС: Я вже нє знаю. *ухає, то хтось вмре).*

.Відмічає, що дуже шанують буськів (аїсти) і просять дитину 00:46:14

Легенду про те, що колись буськи були людьми не чула. 00:46:31

00:46:47

АЛ: Скажітє, а єрейскіє свадьби Ви відєлі?

ЄС: У них не було такої гучної свадьби як у нас. Молода у них убіралася як у нас. У нас на селі, то вінки такі були, знаєте, з стяжками. А у них просто льон молода мала, чи довший. Платття чи було довге, чи було коротке. І вони з женіхом йшли. То рабін йшов або до хати, або їх то. І вони погостилися, і так спокійно. Не було такого весілля, шо знаєте, у нас музика, приходять, хлопці, дівчата співають. А у них спокійно. То навіть могли не знати, шо там весілля у них.

ОБ: А українцев на своє весілля нє пріглашалі оні?

00:47:36

ЄС: А на раз як сусід - жид, то й був жид. Але жид не дуже йшов, бо вони.... подарки приносили, передавали. Якшо сусід, попросите їх на весілля, то він у день весілля пришле або дочку, або сина. Поздоровить і подарок дасть. І так були такі пани, такі богаті, то як був сусі, його на весілля просили, то він посулов слугу і подарок передавав. А сам не йшов. А де й і шов. То вже котрі молоді ходили. Але знаєте, то було як еліта. Вони своє пансьтво мала, а трошки люди ... Але то було кілька, не було багато. У нас був Кучера - такий богач.

][Part II](#) [Transcription incomplete: mins. 49-118 not included. See

English translation of transription:
Not yet.

Description:

The Jewish cemetery.

Bible stories.

Ukrainian nativity scenes.

Jewish festivals. Sabbath.

Jewish rituals. Funeral and burial traditions.

Jewish weddings.

Religion.

Jewish ritual slaughter.

Interviewer: Olga Belova

Interviewer: Tatyana Velichko

[Stanislawow (Ivano-Frankivsk)](#)**Community:**

http://www.jgaliciabukovina.net/he/node/111805**Source URL:**